

**ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ**

АРХІТЕКТУРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

(повне найменування інституту, факультету)

АРХІТЕКТУРНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ТА МІСТОБУДУВАННЯ

(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи

на тему

**«ПРИНЦИПИ АРХІТЕКТУРНО-ЛАНДШАФТНОГО
ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПРИБЕРЕЖНИХ
ТЕРИТОРІЙ В МІСЬКІ ОБ'ЄКТИ РЕКРЕАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ
МІСТА ДНІПРО»**

Виконав: здобувач вищої освіти,
магістр

(ступінь вищої освіти)

спеціальності

191 «Архітектура та містобудування»

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

освітньої програми

ОНП «Архітектура та містобудування»

(вид та назва ОП)

групи АРХ-21-2мн

Литвиненко Анна

(ім'я та прізвище студента)

Керівник Ірина Мерилова

(ім'я та прізвище)

Рецензент _____

(ім'я та прізвище)

Оцінка: _____ / _____ / _____
(Національна шкала, кількість балів, оцінка ECTS) (підпис) (ім'я та прізвище секретаря ЕК)

Дніпро – 2023

**ПРИДНІПРОВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ БУДІВНИЦТВА ТА
АРХІТЕКТУРИ**

Інститут, факультет _____ архітектурний _____
Кафедра _____ Архітектурного проектування та містобудування _____
Рівень вищої освіти _____ магістр _____
(шифр і назва)
Спеціальність _____ 191 «Архітектура та містобудування» _____
(шифр і назва)
Освітня програма _____ ОНП «Архітектура та містобудування» _____
(вид та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

_____ Григорій НЕВГОМОННИЙ
“ _____ ” _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
здобувачу вищої освіти

Литвиненко Анна

(ім'я та прізвище студента)

1. **Тема роботи** Принципи архітектурно-ландшафтного перетворення промислових прибережних територій в міській об'єкти рекреації на прикладі міста Дніпро.

керівник роботи Ірина Мерилова, кандидат архітектури, доцент,

(ім'я та прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “13” лютого 2023 року № 45-КС

2. **Строк подання роботи до захисту** _____

3. **Зміст розрахунково-пояснювальної записки** (перелік питань, які потрібно розробити): узагальнити вітчизняний та закордонний науково-практичний досвід проектування та перетворення прибережних промислових зон в міській об'єкти рекреації. Обґрунтувати проблеми щодо організації існуючої містобудівної ситуації прибережних зон міста Дніпро. Дослідити фактори, які впливають на реорганізацію промислових прибережних територій. Розробити класифікацію планувальної структури прибережних промислових зон. Запропонувати принципи та прийоми архітектурно-ландшафтного перетворення промислових територій під об'єкти рекреації. Розробити пропозиції щодо архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних смуг у місті Дніпро.

4. **Перелік графічного матеріалу** (з точним зазначенням обов'язкових креслень) Принципи архітектурно-ландшафтного перетворення; прийоми архітектурно-ландшафтного перетворення; гіпотетична модель перетворення промислових прибережних територій в міській об'єкти рекреації.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Ім'я та прізвище, та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1.	Ірина Мерилова, кандидат архітектури, доцент		

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи)	Примітка
	Додається		

Здобувач вищої освіти

_____ (підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

Керівник роботи

_____ (підпис)

_____ (ім'я та прізвище)

ГРАФІК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ в 2023 р.

(магістри науковці)

Місяць	лютий					березень					квітень				травень					
	30-5	6-12	13-19	20-26	27-5	6-12	13-19	20-26	27-2	3-9	10-16	17-23	24-30	1-7	8-14	15-21	22-28			
	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39			
1. Аналіз і практична оцінка об'єкта дослідження, виконання аналітичних схем, таблиць і графіків. Підготовка тексту вступу та структури досліджень	Науково-дослідна практика						Концепція рішення об'єкта, місце розташування, текст другого розділу				Текст третього розділу. Варіанти рішення об'єкту				ПЕРЕДЗАХИСТ	Доробка креслень з урахуванням зауважень	ЗАХИСТ			
2. Розробка концептуальних пропозицій, моделей оптимального функціонування об'єкта. Підготовка матеріалів до тексту першого розділу																				
3. Підбір місця розташування об'єкта експериментального проектування																				
4. Підготовка матеріалів до тексту другого розділу. Розробка концепції формування об'єкту																				
5. Підготовка матеріалів до тексту третього розділу. Доробка концепції формування об'єкту.																				
6. Розробка варіантів рішення об'єкту. Виконання кінцевого варіанту тексту 1-2 розділів																				
7. Розробка ескізів креслень по об'єкту. Виконання тексту експериментальної частини та загальних висновків																				
8. Графічне оформлення комплекту креслень по об'єкту. Фінішне оформлення текстової частини.																				
КАФЕДРАЛЬНИЙ ПЕРЕГЛЯД		екза мен						№ 1						№ 2						

Завідуючий кафедрою архітектурного проектування та містобудування

Григорій НЕВГОМОННИЙ

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	7
Розділ I ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ МІСТОБУДІВНОЇ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ.	
1.1 Наукові дослідження з проблем перетворення промислових прибережних територій в міські об'єкти рекреації.	
1.2. Вітчизняний досвід щодо проєктування прибережних смуг.	
1.3.Закордонний проєктний досвід з реновації прибережних промислових територій.	
Висновки до розділу I.	
Розділ II МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ ПРОМИСЛОВИХ СМУГ У РЕКРЕАЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ.	
2.1. Загальна методологія дослідження.	
2.2.Фактори які впливають на перетворення промислових територій під рекреаційні цілі.	
2.3. Класифікація містобудівних об'єктів рекреаційних прибережних зон та їх вплив на емоційний стан людини.	
Висновки до розділу II.	
Розділ III ПРИНЦИПИ РЕНОВАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПРИБЕРЕЖНИХ ТЕРИТОРІЙ.	
3.1. Принципи щодо реорганізації промислових прибережних територій під об'єкти рекреації.	
3.2. Прийоми архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних промислових смуг.	
3.3. Концептуальне проєктне рішення перетворення промислових прибережних смуг на прикладі міста Дніпро.	
Висновки до розділу III.	
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	
БІБЛІОГРАФІЯ	

ВСТУП

Актуальність: Для більшості прибережних міст України характерні спільні риси розміщення промислових зон у планувальній структурі міста. Це зумовлено спільністю соціально-економічного розвитку та природного ландшафту. Аналіз генеральних планів міст розташованих уздовж р. Дніпро виявив наявність значних ділянок промислової забудови на прибережних територіях, що своїм протяжним фронтом закривають виходи до акваторії із селищних районів.

Місто Дніпро можна сміливо називатися індустріальним серцем країни, оскільки в його структурі розташована велика кількість промислових підприємств (26) всіх категорій шкідливості. Проте, протягом останніх десятиліть склалася ситуація, що призвела до зтяжнього спаду міської промисловості. Великі промислові підприємства припинили свою роботу, проте їх великі території все ще займають значну частину загальної площі міста. Ці території розташовані в центральній його частині та вздовж міської акваторії.

Для життєдіяльності та розвитку міст прибережні зони, в силу об'єктивних причин, є особливо цінними ділянками у широкому містобудівному значенні – соціально-економічному, функціонально-планувальному, рекреаційному, ландшафтно-композиційному. Будівництво промислової забудови на настільки цінній території загалом було зумовлено витратами бурхливого індустріального розвитку міст, і навіть екстенсивною спрямованістю індустріалізації у радянський період.

Оскільки очевидно, що багато промислових виробництв у дореформеному вигляді відтворенню не підлягають, нагальним питанням стала необхідність масової архітектурно-ландшафтній реорганізації, інтенсифікації використання та перепрофілювання виробничих зон міст.

Гіпотеза дослідження: місто Дніпро має безумовний рекреаційний потенціал біля акваторії. Для забезпечення цього потрібно реорганізувати

промислові території у архітектурно-ландшафтні об'єкти рекреації, що допоможе створити більш комфортний та збалансований міський простір .

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати вітчизняний та закордонний науково-практичний досвід проектування та перетворення прибережних промислових зон в міські об'єкти рекреації.
2. Обґрунтувати проблеми щодо організації існуючої містобудівної ситуації прибережних зон міста Дніпро.
3. Дослідити фактори, які впливають на реорганізацію промислових прибережних територій.
4. Розробити класифікацію планувальної структури прибережних промислових зон.
5. Запропонувати принципи та прийоми архітектурно-ландшафтного перетворення промислових територій під об'єкти рекреації.
6. Розробити пропозиції щодо архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних смуг у місті Дніпро.

Межі дослідження: типологічні промислові прибережні зони великих міст; географічні - територія міста Дніпро.

Об'єкт дослідження: прибережні промислові території.

Предмет дослідження: принципи архітектурно-ландшафтного перетворення промислових територій під рекреаційні цілі.

Мета дослідження: визначення принципів архітектурно-ландшафтного перетворення промислових територій у міські об'єкти рекреації.

Методи дослідження. У запропонованому дослідженні були використані методи концептуального проектування, натурні обстеження; концепт-аналіз (вивчення наукових праць законодавчих документів, літературних джерел, аналіз архівних документів); історичний аналіз; графічний аналіз генеральних та ситуаційних планів; метод порівняльного аналізу (порівняння процесу архітектурно-ландшафтного перетворення

вибраних територій промислових об'єктів у закордонному та вітчизняному досвіді), побудова концептуальних просторових моделей шляхом експериментального проектування.

Новизна дослідження.

Вперше:

1. Досліджено прибережні промислові зони міста Дніпро на макро-, мезо- та мікрорівнях з урахуванням факторів, що впливають на трансформацію території.
2. Розроблено концептуальні пропозиції щодо архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних промислових смуг у місті Дніпро.

Удосконалено:

1. Проаналізовано вітчизняний та закордонний науково-практичний досвід проектування та будівництва перетворення прибережних промислових зон в об'єкти рекреації.
2. Сформовано принципи та прийоми архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних промислових територій під міські об'єкти рекреації.
3. Досліджено фактори, які впливають на реорганізацію промислових прибережних територій.
4. Розроблено класифікацію та функціональність містобудівних об'єктів планувальної структури прибережних промислових зон за їх сценарієм використання та сформовано гіпотетичну модель, функціонально-планувальної структури території.

Набули подальшого розвитку:

1. Дослідження стосовно зміни типологічних ознак об'єктів які знаходяться у структурах промислових територій.

Практична цінність.

Результати магістерської роботи можуть бути використані у експериментальному проектуванні щодо реновації територій у структурі міста Дніпро, Україна.

Апробація матеріалів магістерського дослідження полягали в участі у низки воркшопів, серед яких:

1. «Південне узбережжя України: від дослідження до розвитку Генічеськ-Скадовськ 20330», 2021 рік.
2. « Міста України Глобал парк», 2020 рік.
3. «Міста України Дніпро Пост Пром», 2019 рік.

Структура роботи. Магістерське дослідження складається зі вступу, термінологічного словнику, 3-х розділів, загальних висновків, списку використаних джерел і графічних матеріалів за темою роботи.

ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Ландшафт – означає територію, як її сприймають люди, характер якої є результатом дії та взаємодії природних та/або людських факторів [1].

Планування ландшафту означає чітко визначену, спрямовану на перспективу діяльність з поліпшення, відновлення та/або створення ландшафтів [1].

Ландшафтна інфраструктура – це комплекс природних або рукотворних ландшафтних об'єктів і територій, які через інтеграцію екологічних та суспільних функцій забезпечують екологічну стабільність, якість та комфорт міського середовища

Рекреаційна зона – Відповідно до ч. 1 ст. 63 Закону України "Про охорону навколишнього природного середовища" **рекреаційними зонами** є ділянки суші і водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму.

Рекреаційне середовище – це сукупність природних, технічних і соціальних об'єктів, процесів і явищ, серед яких відбувається рекреаційна діяльність. Рекреаційне середовище досліджується на основі аналізу факторів формування, оцінки ефективності функціонування, визначення шляхів підвищення рекреаційного потенціалу [8].

Прибережна територія -це межа між сушею та річкою чи струмком. Місця зростання рослин поблизу берегів річок називають прибережною рослинністю, для якої характерні вологолюбні рослини.

Ревіталізація –відновлення занедбаних переважно старих промислових споруд та просторів, індустріальних районів у містах, але не в плані відродження виробництва, а здебільшого шляхом їхньої реорганізації на технологічні хаби, культурні та туристичні об'єкти

Реновація– процес покращення, реконструкції, реставрації без руйнування цілісності структури

Реконструкція - Перебудова введеного в експлуатацію в установленому порядку об'єкту будівництва, що передбачає зміну його геометричних розмірів

та/або функціонального призначення, внаслідок чого відбувається зміна основних техніко-економічних показників.

Редевелопмент- повторне освоєння ділянки: створення на ньому нового, найбільш затребуваного типу нерухомості.

Публічний простір — це соціальний простір, який є відкритим і доступним для всіх. Тротуари, громадські площі, сквери, парки і пляжі, дворові території багатоповерхових будинків тощо — все це різновиди публічних просторів. Його основні функції: рекреаційна, комунікаційна, політична, розважальна [7].

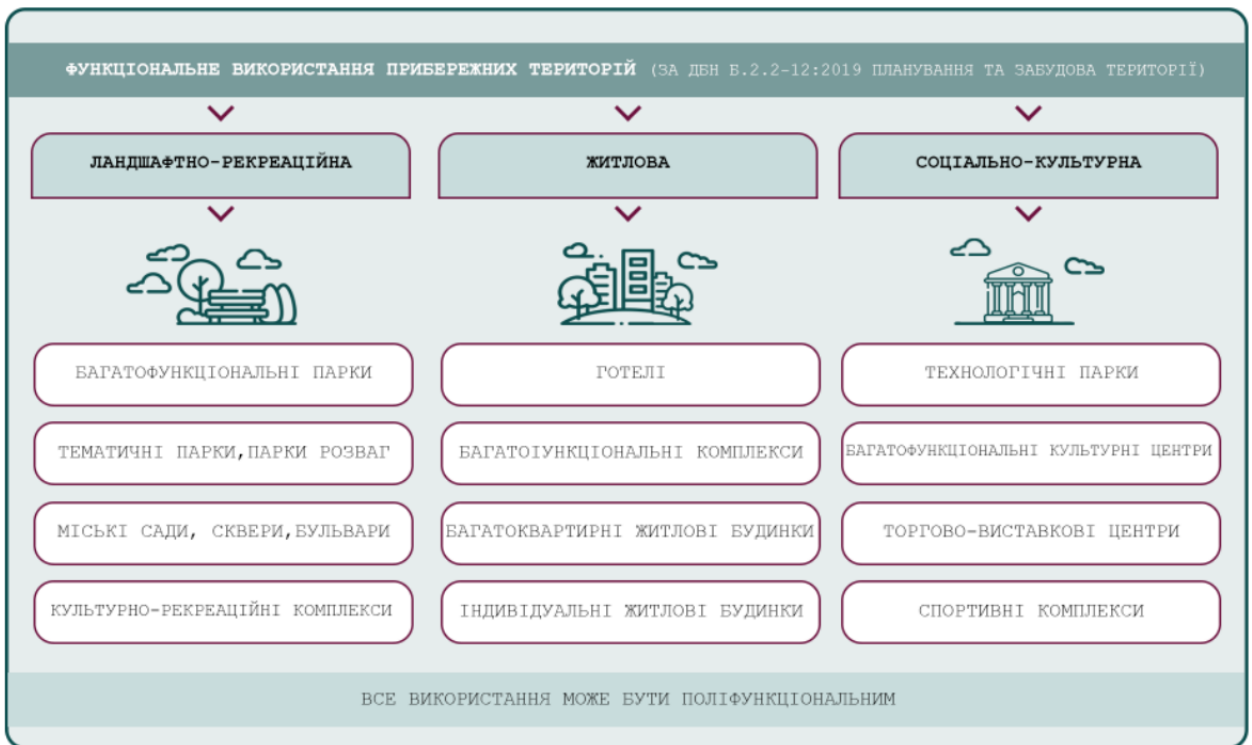
РОЗДІЛ І
ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ МІСТОБУДІВНОЇ
РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРИБЕРЕЖНИХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ

1.1 Наукові дослідження з проблем перетворення промислових прибережних територій в міські об'єкти рекреації.

Підґрунтям моєї роботи стали: законодавчі документи, нормативна література, наукова література, дисертації та автореферати.

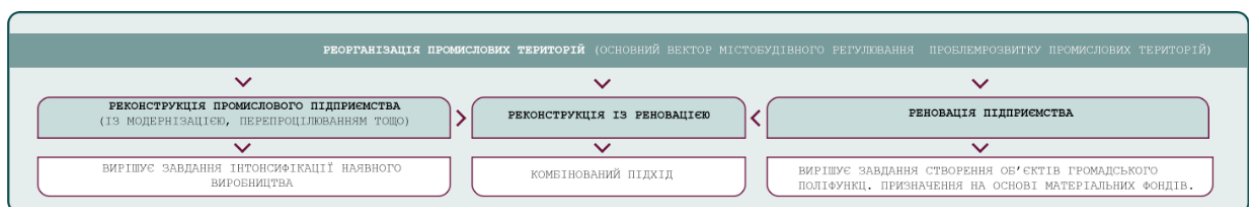
Вивчаючи такі книги, як К. Александер «Мова шаблонів», Є. Гейл «Міста для людей», Д. Джекобс «Життя та смерть великих американських міст», В. Вайт «Соціальне життя малих громадських просторів», Ж. Лернер «Акупунктура міста» можна дізнатися більше про світоглядом авторів, їх дослідження міста. Вивчити переорієнтацію міського дизайну на пішоходів та велосипедистів. Ознайомитися з теорією нового урбанізму — концепція, яка розвиває ідею міського різноманіття, змішаного зонування, та міста як простору для життя.

Проаналізувавши наукові дослідження, дисертації та статті Т.Ф.Панченко, В.В. Вадімова, О.А.Мірошниченко, Ю.О. Супрунович, І.О. Мерилової, Є.В. Самойленко, Я. Т. Сеньковської, можна стверджувати, що території промислових об'єктів протягом останніх десятиліть знаходяться в центрі уваги через свій територіальний та ресурсний потенціал. Більшість сприятливих для будівництва ділянок міста вже використовується і з кожним роком виникає необхідність у розширенні та розвитку функцій міста. Вчені та практики розглядають промислові території як потенціальний територіальний резерв міста. Основні питання, що досліджувалися були: перетворення промислових територій. За ДБН Б.2.2-12:2019 планування та забудова території, функціональне використання прибережних територій може бути таким, як ландшафтно-рекреаційна функція, житлова функція та соціально-культурна функція (Мал. 1).

Мал. 1 Функціональне використання прибережних територій

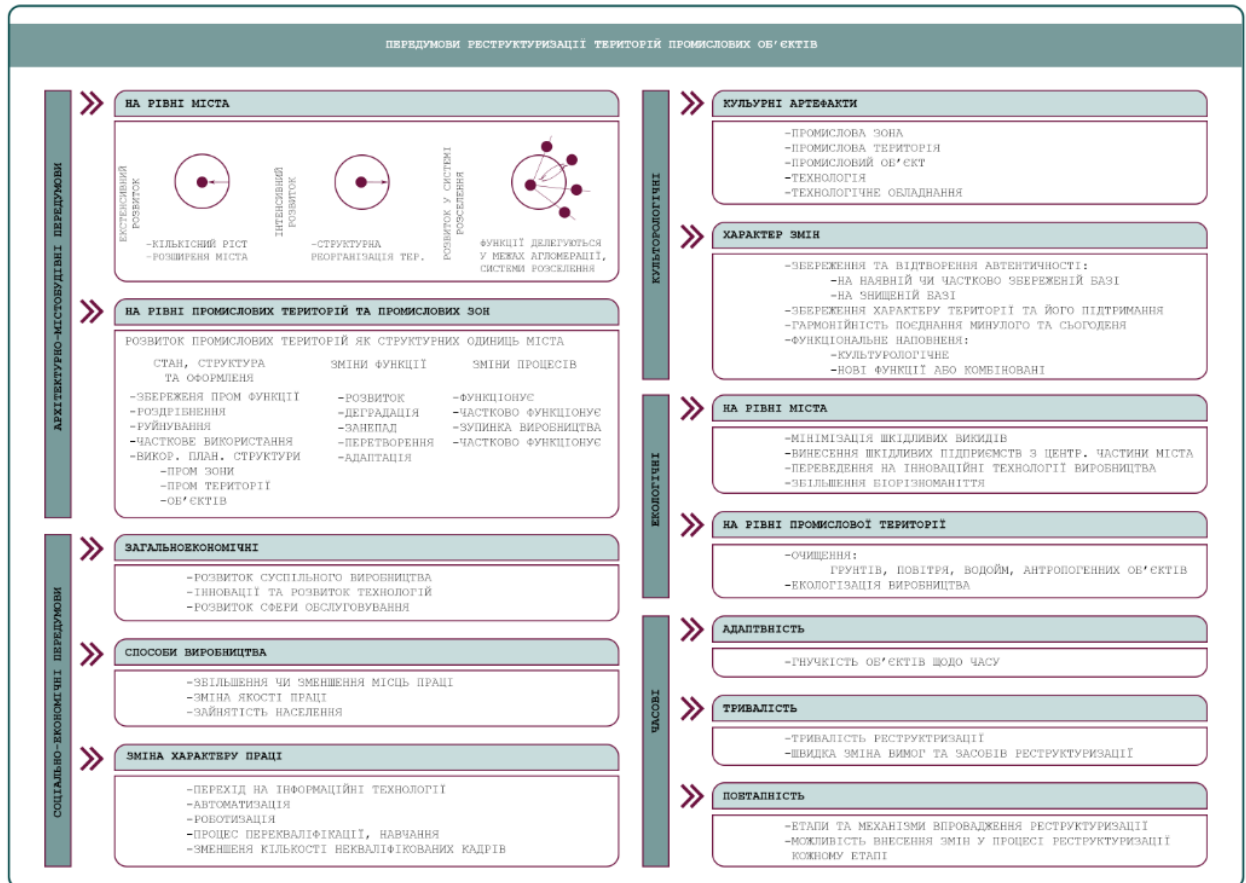
Також дослідження часто стосувалися принципів трансформації промислових будівель та споруд. (Мал. 2) Реорганізація промислових територій, як основний вектор містобудівного регулювання проблем розвитку промислових територій включає в себе реконструкцію промислового підприємства (вирішує завдання інтенсифікації наявного виробництва), реновацію промислового підприємства (вирішує завдання створення об'єктів громадського поліфункціонального призначення на основі матеріальних фондів) та реконструкцію з реновацією (комбінований підхід).

Мал. 2 Реорганізація промислових територій

Під час дослідження були виявлені передумови реструктуризації промислових об'єктів. (Мал. 3). Було виявлено п'ять основних передумов:

1. Архітектурно-містобудівні передумови: на рівні міста впливає інтенсивність та екстенсивність розвитку міста, а на рівні промислової зони – зміна процесів, стан та структура підприємства та зміна функцій.

Мал. 3 Передумови реструктуризації території промислових об'єктів

2. Соціально-економічні передумови: загальноекономічні, такі як розвиток виробництва та розвиток сфери обслуговування. Важливою передумовою також є спосіб виробництва та зміна характеру праці.
3. Культурологічні передумови являють собою культурні артефакти та характер змін місця.
4. Екологічні передумови також розвиваються на рівні міста та на рівні промислової зони.
5. Часові передумови, а саме адаптивність, тривалість та поетапність

1.2 Вітчизняні наукові дослідження з проблем перетворення промислових прибережних територій.

Проаналізувавши історичні картографічні матеріали сформовано основні періоди розвитку міста Дніпро:

– Перший етап – 1785-1801 рр. – закладено м. Катеринослав, як нова столиця Російської імперії. Результатом стали великі масштаби будівництва, помпезні будівлі і як результат – нестача ресурсів для якісного будівництва, низький рівень життя, несприятливий рельєф для прямокутної системи міської забудови. Столичних масштабів місту досягти не вдалося

– Другий етап – 1801-1861 рр. – спостерігається економічне і будівельне пожвавлення у місті, зводяться кам'яні житлові і громадські споруди. Розвиток міста продовжується у низині, поступово піднімається на міські пагорби, відповідно до плану І. Старова. У 1840-ві роки головний проспект опоядують деревами, засипають рови малих річок. Козацькі зимівники стають міськими парками

– Третій етап – 1861-1917 рр. – місто заселяють безземельних селян, що селяться у бідних районах на околицях. Підвищується технічна оснащеність міста. Розвиток відбувається за геометричною прогресією, а після прокладання залізниці та зведення мосту різко підвищується економічна привабливість міста. Наприкінці існування імперії, Катеринослав є потужним транспортним та промисловим центром українських земель

– Четвертий етап – 1917-1943 рр. – місто реабілітується після років громадянської війни та голодоморів. Але вже в 1938 досягає високого рівня промислового виробництва. Поступово розширюється мережа освітніх та дозвіллевих закладів. Генплан 1933 р. скеровує розвиток міста до ріки. Планується створення набережної, перенесення туди міського центру, формування річкового «фасаду» міста Промисловість стає головним містобудівним фактором. Задля вирішення житлової кризи поруч із заводами закладаються робітничі поселення.

– П'ятий етап – 1943-2023рр. – Одразу ж після звільнення міста від німецьких військ починається відбудова міста з руїн. Промисловість відбудовано на понад довоєнний рівень. Забудову попередніх епох не відновлено, окрім найкрупніших об'єктів. У сталінську епоху архітектура ампіру, сади та парки заповнюють усе місто. Місто розбудовується поперек річки в тому числі, активно, на лівому березі. У 60-ті – 80ті роки околиці міста розростаються спочатку мікрорайонами - хрущовками, а потім – міжмагістральними спальними районами, це епоха житлових експериментів [5].

Доступ до акваторії в місті Дніпро «перерізає» чотири промислові райони (Мал. 4): Амурський, Фабричний, Придніпровський, Сонячний та Самарський.

Вони були детально проаналізовані та розглянуті.

НАЗВА	КАРТГРАФІЧНИЙ ВИГЛЯД	ПЛОЩА	КЛАС ВКЛАСНОСТІ	ІНФОРМАЦІЯ	ФОТОФІКСАЦІЯ
АМУРСЬКИЙ ПРОМІСЛОВИЙ РАЙОН		1,368 км²	III, IV, V	РЕМОНТ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ АВТОМОБІЛЕЙ, ВИГОТОВЛЕННЯ МЕШІВ ОВ "СЛАВУТИЧ" АВТОСТОВПНА МЕБЕЛЬНА ФАБРИКА АІК	
ФАБРИЧНИЙ ПРОМІСЛОВИЙ РАЙОН		2,721 км²	II, IV, V	РЕМОНТ ТА ОБСЛУГОВУВАННЯ АВТОМОБІЛЕЙ, ВИГОТОВЛЕННЯ МЕШІВ ОВ "СЛАВУТИЧ" АВТОСТОВПНА МЕБЕЛЬНА ФАБРИКА АІК	
ПРИДНІПРОВСЬКИЙ ПРОМІСЛОВИЙ РАЙОН		2,721 км²	II, IV, V	ВИРОБНИЦТВО ЕЛЕКТРОРОБОТІЗНАКОТ ТА КОНТРОЛЬНОТ АПАРАТУРИ, ХАРЧОВЕ ВИРОБНИЦТВО, ТЕС ДНІПРОДІПРОВСЬКИЙ ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР "ЕНЕРГОТЕХНОЛОГІКА" ЗАВОД ТРАНЗЬОВАНИХ КОМПІКОРМІВ ВІОСРЕКНЕ	
СОЛЯНИЙ ТА САМАРСЬКИЙ ПРОМІСЛОВИЙ РАЙОН		2,374 км² 1,312 км²	II, IV, V IV, V	ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВІЗ БЕЗОНІ ДІЯ ПІДВИЩЕННЯ, ЛІЗЕННИХ САЛІАНІО-ТЕХНІЧНИХ ВИРОБІВ, ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКТІВ ВИРОБНИЦТВАНИХ, РОЗКІТ І ТЕХНІЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗАПІЛЮВАННЯ ТА ІНШО ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ, ХАРЧОВЕ ВИРОБНИЦТВО, ВИРОБНИЦТВО ЗАЛІЗНИЧНИХ ЗАВОЗІВНИХ І РІЗНОКІСЬ СЕРВІСІВ ТА ІНШО МЕТАЛИЧНИХ ВИРОБІВ, ВИРОБНИЦТВО ПАЛІВЕУ ТА КАРТОНУ	

Мал. 4 Характеристики прибережних промислових зон міста Дніпро

Підприємства, що розташувалися у цих промислових районах відносяться до трубної, металургійної, деревообробної, машинобудівної, металообробної та хімічної промисловості. Всі мають різні класи наслідку від II до V. Більшість із них знаходиться в поганому стані. Згідно діючого генерального плану передбачено винесення шкідливих підприємств (1-3 категорії) за межі структури міста з метою зниження техногенного навантаження у промисловому районі та поєднання тканини міста, що була розірвана промзоною. Таким чином, вивільняється значна територія міста, яка безпосередньо наближена до центральної частини міста та розташована на набережній. Ця територія потенційно може стати об'єктом тяжіння для нових інвестицій в області громадського та житлового будівництва [6].

1.3 Закордонний проєктний досвід з реновації прибережних промислових територій.

У проведеному дослідженні було проаналізовано декілька міст Європи та Азії, зокрема Копенгаген, Шанхай, Осло, Гамбург, Роттердам, Лісабон, Нью-Йорк, Лондон, щодо їхньої здатності до реконструкції колишніх промислових зон для стимулювання розвитку. У ході дослідження були виявлені особливості планувальної діяльності, які можуть бути використані при залученні фінансування для подолання негативних наслідків урбанізації на прибережних територіях колишніх промислових комплексів. При аналізі зарубіжного досвіду планування прибережних територій були враховані схожість природно-кліматичних і ландшафтних умов, рівень освоєння територій, ступінь використання водних ресурсів та об'єктів містобудування. Наведені нижче критерії, основані на дослідженнях містобудування, були визначені:

1. Взаємодія з водою: це включає благоустрій і озеленення прибережних зон, забезпечення доступності до водних ресурсів та врахування конструктивних особливостей.
2. Збереження культурної спадщини: цей критерій охоплює збереження ідентичності простору, культурної складової та зміни іміджу міста через процес реновації.
3. Об'єднання публічних та приватних інтересів: цей критерій відноситься до стратегічного етапу планування та проєктування, де необхідно забезпечити врахування інтересів різних сторін.
4. Інтеграція нових елементів прибережної зони в існуючу міську тканину: це означає розгляд нових розвитків як невід'ємну частину вже існуючої міської інфраструктури.
5. Пріоритетність сталого розвитку: весь процес містобудування має враховувати принципи сталого розвитку території та відповідати їм.

Ці критерії були визначені на основі ретельного аналізу містобудівної практики та враховуються під час розробки стратегій розвитку та планування промислових зон на прибережних територіях.

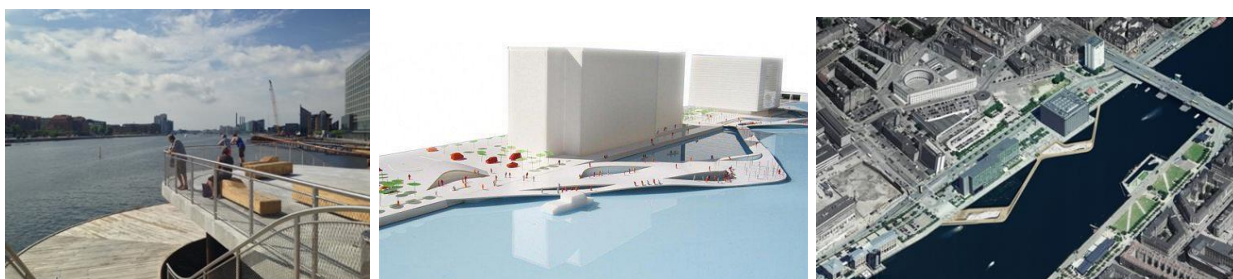
Проаналізувавши світовий досвід використання промислових прибережних територій можна виділити три основні групи:

- Ландшафтно-рекреаційне використання прибережних територій:

1. Данія, Копенгаген. Набережна Кальвебод Брюгге. Майстерня: JDS. – реконструкція (Мал. 5, 6, 7)

Набережна - це пляж, прогулянкова зона, сцена просто неба, майданчик для дитячих, спортивних ігор, і навіть причал для кайтів.

Щоб усі ці функції мирно співіснували, архітектори спроектували два багаторівневі променади - пірси.

Мал. 5 Фотографія з променаду, 6 3D модель проекту, 7 Рендер вид з висоти

2. Шанхай, Китай, Шанхайський парк Хоутан.

2010 рік. Відстань до центра 3км.

Мал. 8 Схема функціонального зонування

Парк Хоутан (Мал. 8, 9, 10) демонструє живу систему, де екологічна інфраструктура може надавати різноманітні послуги суспільству та природі, а також нові екологічні методи очищення води та боротьби з повеннями. Постіндустріальний дизайн демонструє унікальний продуктивний ландшафт, який викликає спогади про минуле та майбутнє екологічної цивілізації, віддаючи належне новій естетиці, заснованій на низьких експлуатаційних витратах і високоефективних ландшафтах.

Мал. 9 Фотографія збоку, 10 Фотографія вид збоку.

Створення зеленої виставки Ехро, створення водно-болотних угідь, відновлені промислові споруди, комплекс робіт щодо боротьби з повеннями.

3. Китай, Шанхай. Реконструкція набережної Мінханг

SPARK Architectsн Відстань до центра 20км.

Дизайн набережної (Мал. 11, 12, 13) включає безперервні зелені стрічки пішохідних, бігових і велосипедних доріжок і 3 пішохідні мости, які з'єднують разом житлові, освітні та ділові райони. Ландшафт було спроектовано шляхом поділу чотирьох окремих зон, які покращують краєвиди та вперше створюють доступ до річки. Лінійні зони набувають абстрактної прибережної форми та містять інноваційні осередки активності з газонами, кафе, спортивним парком і площею для проведення заходів.

Мал. 11 Плани реконструкції набережної 12 Фотографії з різних ракурсів, 13
Концептуальна замальовка проекту

- Використання прибережних територій для житла:

4. Норвегія, Осло. «Місто біля фіорду».

Осло стало одним із перших міст у Європі з успішною програмою редевелопменту промзони. У 1982 році муніципалітет зніс старі будівлі на одній із ділянок прибережної зони, розташованої поряд із центром міста.

Планування Акер Брюгге (Мал. 13, 14) дозволило оживити район, а й надало городянам доступ до води та морського ландшафту.

Місто створило програму реновації всього узбережжя, яка отримала назву «Місто біля фіорду».

Мал. 14 Планувальна схема території, 15 Фотографії району Акер Брюгге

Вона передбачає оновлення кількох прибережних районів та створення безперервної набережної протяжністю 9 кілометрів. Кінцевою метою програми стане повне перенесення портової зони за межі міста та створення прибережної зони, якою зможуть гуляти жителі міста.

5. Гамбург, Німеччина. Хафенсіті (HafenCity)

Хафен-Сіті (Мал. 16, 17) - це "місто-порт". З одного боку - район межує з центральною частиною Гамбурга і розширює його площу, а з іншого - є порт, оточений річкою і каналами, якими активно пересувається морський транспорт.

Мал. 16 План нового району Гамбургу, 17 Фотографії міста

У 50-ті роки ХХ ст. морська торгівля перейшла на судна-контейнеровози, які не могли швартуватись у цьому районі Ельби. Частина гамбурзького порту «морально застаріла». Для великих судів було вирішено будувати новий термінал. Територію покинутої гавані продали під будівництво нового міського комплексу.

Хафен-Сіті планувалося зробити не просто елітним районом, а культурним центром з організованою інфраструктурою. Під громадські об'єкти (парки, сквери, площі, церкви), а також будинки культурного, наукового та освітнього призначення виділялася п'ята частина території.

6. Роттердам, Нідерланди. Коп ван Зуїд

У Роттердамі після 1980-х років, після післявоєнної реконструкції міська влада хвилювалася двома головними проблемами: відсутність зв'язку між містом і річкою та розрив між північною та південною сторонами річки. Для вирішення цих проблем була розроблена «Програма набережної Роттердама» (Мал. 18, 19, 20)

Мал. 18 Історичні фотографії, 19 Фотокартки району, 20 План Роттердаму

Будівництво почалося з багатоквартирних будинків та житлових будинків. Піонерами виступили державні житлові-будівельні кооперативи. Пізніше з'явилися офісні будівлі, фінансовані приватним сектором.

- Соціально-культурне використання:

7. Португалія, Лісабон. Парк Націй (Експо-1998)

У середині 20 століття ці місця використовувалися для посадки гідролітаків, які літали з Європи до США. Коли в авіацію прийшли реактивні літаки, ці території перетворилися на занедбану місцевість із звалищами, доками, портовими спорудами, військовими складами та промисловими об'єктами. (Мал. 21)

Мал. 21 Історичні фотокартки порту, 22 Вид на колишній порт

Крім будівництва нових будівель, була продумана транспортна мережа району. Спочатку продовжили лінію метро в аеропорт. (Мал. 22) А потім звели Східний залізничний та автовокзал (Garedo Oriente). Цей комплекс став важливим транспортним вузлом, тут сходяться шляхи з основних вокзалів Лісабона.

8. Нью-Йорк, США. Доміно парк, James Corner Field Operations

Парк Доміно надає 6 акрів громадського відкритого простору громаді Північного Вільямсбурга (Мал. 23, 24), забезпечуючи вкрай необхідний відкритий простір для місцевих жителів, а також зберігає та вшановує свою промислову історію набережної.

Мал. 23 План Доміно парку, 24 Фотокартки з відкриття парку

Загальний розвиток включає перетворення промислової зони в офісні приміщення та житлові будинки багатофункціонального призначення на 700 одиниць доступного житла.

Одним з найважливіших кроків було продовження Рівер-стріт через територію, щоб відновити парк до міської мережі та поглибити почуття публічності, а не сприйняття приватного газону для нового розвитку. Задумана як міська вулиця, Рівер-стріт також значно покращує сполучення зі сходу на захід між нагір'ям та набережною, усуваючи необхідність сходів та пандусів та збільшуючи доступність парку.

9. Лондон. Оновлений район вугільної електростанції Battersea. Архітектурний проект – WilkinsonEyre та MichaelisBoyd, реставрація – Purcell (Мал. 25, 26)

Мал. 25, 26 Рендери проєкту перетворення вугільної станції

У Лондоні йдуть роботи з перетворення старої електростанції Battersea Power Station та прилеглої до неї території у міський район із житлом, власною соціальною інфраструктурою та станцією метро.

Проведений аналіз міжнародного досвіду підтверджує необхідність пошуку методів реабілітації територій, які втратили свою ефективність, таких як портові та промислові берегові території. Особлива увага приділяється освоєнню складних територій з пріоритетом на формування комфортного міського середовища, що сприятиме підвищенню їх екологічної, соціальної та економічної ефективності.

У рамках дослідження проведено аналіз формування прибережних просторів, залежно від активізації функцій, що дозволило виявити їх динаміку та об'єкти, що сприятимуть регенерації простору. З урахуванням досвіду міст, що взаємодіють з водними об'єктами, центральна зона міста характеризується туристичним використанням територій та перевагою об'єктів культурного значення.

У віддалених від центру районах спостерігається формування багатофункціональних комплексів або просторів з поліфункціональним призначенням, таких як спортивні комплекси, парки та бібліотеки. У більш

віддалених, периферійних районах відбувається формування великих самостійних районів з багатофункціональним використанням, в основному спрямованих на комерційну, торгову та житлову функції.

Під час реабілітації прибережних просторів очікується архітектурно-образна фіксація та формування комфортного та сталого міського середовища.

Висновки до розділу I

Проаналізувавши перший розділ можна зробити наступні висновки:

За останні десятиліття промислові території стали центром уваги через їхній територіальний та ресурсний потенціал, і вони розглядаються як потенціальний територіальний резерв міста.

Промислові території потребують перетворень та реконструкції, щоб розширити та розвивати функції міста. Реконструкція може включати реновацію та реконструкцію промислових підприємств, а також їхнє перетворення на об'єкти громадського призначення.

Прибережні території колишніх промислових зон мають потенціал для реконструкції та стимулювання розвитку міст. При плануванні цих територій слід враховувати критерії взаємодії з водою, збереження культурної спадщини, об'єднання публічних та приватних інтересів, інтеграцію нових елементів у вже існуючу міську тканину та пріоритетність сталого розвитку.

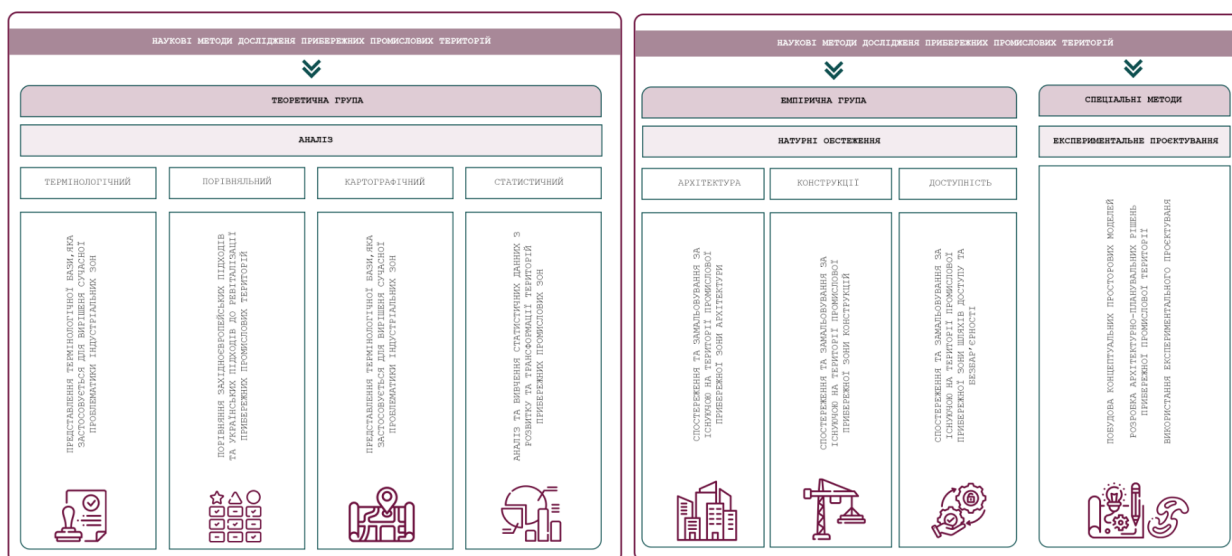
Зарубіжний досвід планування прибережних територій може бути використаний для розвитку інноваційних підходів у використанні колишніх промислових зон.

Розширення та розвиток функцій міста можуть вимагати винесення шкідливих підприємств за межі населеного пункту та перетворення їхніх територій на нові об'єкти, які відповідають сучасним стандартам та потребам громади.

Розділ II
МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ПЕРЕТВОРЕННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ
ПРОМИСЛОВИХ СМУГ У РЕКРЕАЦІЙНІ ОБ'ЄКТИ.

2.1. Загальна методика дослідження.

Методи дослідження базуються на теоретичній групі методів, емпіричних та спеціальних методах дослідження (Мал. 27).

Мал. 27 Наукові методи дослідження прибережних промислових територій.

Теоретична група методів – аналіз:

1. Термінологічний метод - представлення актуальної термінологічної бази, яка застосовується для вирішення сучасної проблематики прибережних промислових зон.
2. Порівняльний метод - порівняння західноєвропейських, азіатських підходів та українських підходів до ревіталізації та перетворення прибережних промислових територій.
3. Картографічний метод – метод аналізу у якому різні типи карт виступають у якості моделі досліджуваного об'єкта і проміжної ланки між об'єктом і дослідником.
4. Статистичний метод - аналіз та вивчення статистичних даних ділянки, а також даних з розвитку та трансформації територій прибережних промислових зон.
5. Монографічний метод – при дослідженні передумов архітектурної організації рекреаційного простору.

6. Соціологічний метод – при визначенні оцінки мешканців та відпочиваючих стану естетичних характеристик рекреаційного середовища.

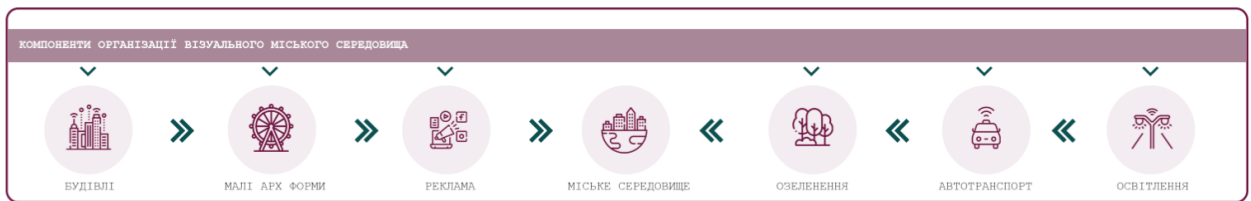
Емпірична група методів – натурні обстеження:

1. Архітектура – спостереження та аналіз, фотофіксація та замальовування вже існуючої на територіях промислових прибережних зон архітектури.
2. Конструкції - спостереження та аналіз, фотофіксація та замальовування за існуючими на територіях промислових прибережних зон конструкцій.
3. Доступність - спостереження та замальовування за існуючою на території промислової прибережної зони шляхів доступу, безбар'єрності, кількість парковочних місць та вільність доступу для відвідувачів.
4. Соціологічне опитування місцевих жителів та відвідувачів території.
5. Фотофіксація місцевості.

Спеціальні методи дослідження – експериментальне проектування.

1. Побудова концептуальних просторових моделей
2. Розробка архітектурно-планувальних рішень прибережної промислової території
3. Використання експериментального проектування.

Якщо розглядати міське середовище – це сукупність природного світу та створених людиною певних умов життя (Мал. 28). Такими умовами є природні, соціальні, економічні та техногенні. Інтер'єр міського середовища є комплексом різних взаємодіючих між собою компонентів, які визначають якість життя городян, надають емоційний вплив на людину.

Мал. 28 Компоненти організації візуального міського середовища

Дати точне визначення громадському (або публічному) простору досі досить складно. Найбільш широке і точне уявлення про дане поняття виглядає наступним чином: Громадський простір - місце, відкрите для соціальної взаємодії, що, як правило, не належить приватним структурам.

Але часто можна так само зустріти подібну думку, що публічний простір — це вже існуюче, щось, що існувало до того, як почався процес приватизації цього простору, причому частина цього простору виявилася обійденою процесом приватизації і залишилася публічною: міські вулиці і площі, або можливо, повітря над цими місцями, або пустки навколо цих міст. У цьому сенсі громадське простір сприймається як свого роду вакуум, відкритий і порожній простір, у якому можуть розташуватися деякі будівлі, об'єкти мистецтва, пам'ятники, комерційна реклама, політична пропаганда та багато інших речей.

Завдання суспільного простору полягає в тому, щоб забезпечувати неформальне, неструктуроване та «необов'язкове» спілкування городян, виступати як ключова точка неформального суспільного життя, а також уможливлювати комунікацію між різнорідними індивідами та групами.

Фактори які роблять простір успішним (Мал. 29)

ФАКТОРИ ЯКІ РОБЛЯТЬ ПРОСТІР ПУБЛІЧНИМ							
РІВЕНЬ ПРИНАЛЕЖНОСТІ	СОЦІАЛЬНА ВЗАМОДІЯ	КІЛЬКІСТЬ ЖІНОК, ДІТЕЙ ТА ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	ВАРІАТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ	СПЕЦИФІКА МІСЦЕВОСТІ	МІСЦЕВИЙ ПРИВАТНИЙ БІЗНЕС	СТРУКТУРА ЗЕМЛЕВЛАСНОСТІ	РІВЕНЬ ЦІН НА НЕРУХОМІСТЬ
ЦІЛОДОВОБЕ ВИКОРИСТАННЯ	РІЗНОМАНІТНЕ	КОНТРОЛЮЄМЕ	ІНТЕРАКТИВНЕ	КУМЕДНЕ	ЖИВЕ	РЕАЛЬНЕ	РІВЕНЬ ЦІН НА ОРЕНДУ
	СУСІДСЬКЕ	КООПЕРАТИВНЕ	ПРИВІТНЕ	АКТИВНЕ	СПЕЦИФІЧНЕ	ВИКОРИСТОВУЄМЕ	
СТРУКТУРА ВУЛИЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	ГОРДІСТЬ	СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ		АКТИВНОСТІ І ВИКОРИСТАННЯ		СВЯТКОВЕ	ОБСЯГ РОЗДРІВНОЇ ТОРГІВЛІ
	ДРУЖНЕ					КОРИСНЕ	
ОБСЯГ ТРАФІКУ	БЕЗПЕРЕРВНЕ	ДОСТУП ТА ЗВ'ЯЗКИ		КОМФОРТНІСТЬ І ОБРАЗ		БЕЗПЕЧНЕ	КРИМІНАЛЬНА СТАТИСТИКА
	БЛИЗЬКЕ					ЧИСТЕ	
СТРУКТУРА ТРАФІКУ	ВКЛЮЧЕНЕ	ЗРУЧНЕ	ІНТУІТИВНО ЗРОЗУМЛЕ	ІСТОРИЧНЕ	ПРИВАБЛИВЕ	ЗЕЛЕНЕ	САНИТАРНИЙ СТАН
	ПРОХІДНЕ	ДОСТУПНЕ	ПІДКЛЮЧЕНЕ	МІСЦЯ ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ	ДУХОВНЕ	ПРОХІДНЕ	
ІНКЛЮЗИВНІСТЬ	ТРАНЗИТ	ПІШХОДНИЙ ТРАФІК	СТРУКТУРА ПАРКОВ. ПРОСТОРУ	ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН	СТАН ЗАБУДОВИ	ЕМОЦІЙНИЙ СТАН	ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН

Мал. 29 Фактори які роблять простір публічним

Placemaking — це глобальний рух, який наголошує на участі громади та прагне надихнути людей на колективне переосмислення та переосмислення громадських просторів. Вони не лише підходять до цього проекту через призму створення місця, але й стають лідерами в осмисленні громадських просторів таким чином. У гонитві за простором, яку люблять ті, хто її відвідує, і яка культивує культуру, яка сприяє спільному співтовариству, Pershing Square Renew вважає громаду експертом і використовує зусилля для залучення місцевих жителів на кожному етапі процесу проектування.

2.2. Фактори які впливають на перетворення промислових територій під рекреаційні цілі.

Аналіз факторів, що впливають на формування прибережних промислових територій, є основою для виявлення проблем, що дозволять визначити характерні принципи і теоретичні підходи до їх перетворення на міські об'єкти рекреації (Мал. 30).

Мал. 30 Категорія факторів, що впливають на промислові прибережні території.

Групи факторів:

1. група - це фактори, що визначаються соціальними передумовами і потребами. Включає взаємозв'язок природи та людини, зниження викидів парникових газів та зацікавленість інвесторів.

Цей фактор визначається рівнем потреб населення та зацікавленістю інвесторів. Аналізи соціальних досліджень доводять, що в місті існує попит на створення екологічно сприятливого середовища поза межами парків та рекреаційних зон. Люди мають бажання та можливість вкладатись в формування якісного житлового фонду.

2. група - це архітектурні фактори, що включають: архітектурно-планувальне рішення, функціонально-планувальне рішення, конструктивно-планувальну схему.

У плануванні міста спостерігається розчленована структура, яка має лінійний характер. На правобережній частині міста здебільшого повздовжні зв'язки, які простягаються вздовж річки то з'єднують житлові мікрорайони з

центральною частиною міста. У той час, як на лівому березі міста переважають поперечні зв'язки, які перетинають Дніпро і з'єднують заглиблені житлові райони з центром міста.

3. група - це фактори, що визначають природно-кліматичну складову. Включають особливості та характер оточуючого середовища, стан прибережної території, гідрогеологічні особливості водойми.

Місто знаходиться в степовій зоні, що призводить до сурової зими і спекотного літа з великими сезонними коливаннями температури. Екстремальні значення температури можуть досягати -30°C взимку та $+41^{\circ}\text{C}$ влітку. Такий клімат створює підвищений дискомфорт для користувачів пішохідних територій, особливо восени, зимою та навесні. Крім того, спекотне літо та відсутність можливості купатися у річці зменшують ефективність відкритих набережних та пляжів.

4. група - це фактори, що визначають містобудівні чинники. Територіальне розміщення в структурі міста, щільність та особливість прилеглої забудови, транспортне навантаження на інфраструктуру міста.

Ці фактори визначають межі і просторовий аспект перетворення. Місто Дніпро має велику прибережну територію, що складає приблизно 23 км. Місто характеризується розміщенням промислових підприємств на прибережних ділянках та проблемах підтоплення, що свідчить про його глибинний розвиток з недостатньо вдалою організацією прибережних зон лівобережжя.

5. група - це фактори, що є визначені часом – адаптивність, тривалість та поетапність.

Перетворення прибережної зони – це процес, який займає час. Враховуючи важливість цієї зони і необхідність збереження природних ресурсів, тривалість процесу перетворення може бути довготривалим.

Вимагається терпіння та сталість у виконанні планів і проєктів з метою досягнення бажаного стану прибережної зони. Поетапний підхід створення сприяє збереженню ресурсів, враховує зміну потреб та можливостей в процесі перетворення та забезпечує прогресивний розвиток прибережної зони.

б. група - це фактори, що визначають екологічні чинники. Вони включають: взаємозв'язок природного і штучного середовища, екологізацію виробництва, переведення на інноваційні технології розвитку.

За даними оцінки екологічних факторів, що впливають на здоров'я населення, стан основних характеристик повітряного басейну міста і водного середовища р. Дніпро незадовільний [9]. Основними джерелами забруднення повітряного басейну є автотранспорт, промислові підприємства.

Якість води Дніпра оцінюється як забруднена (3-7 клас). Це становище є наслідком ряду причин, серед яких можна виділити:

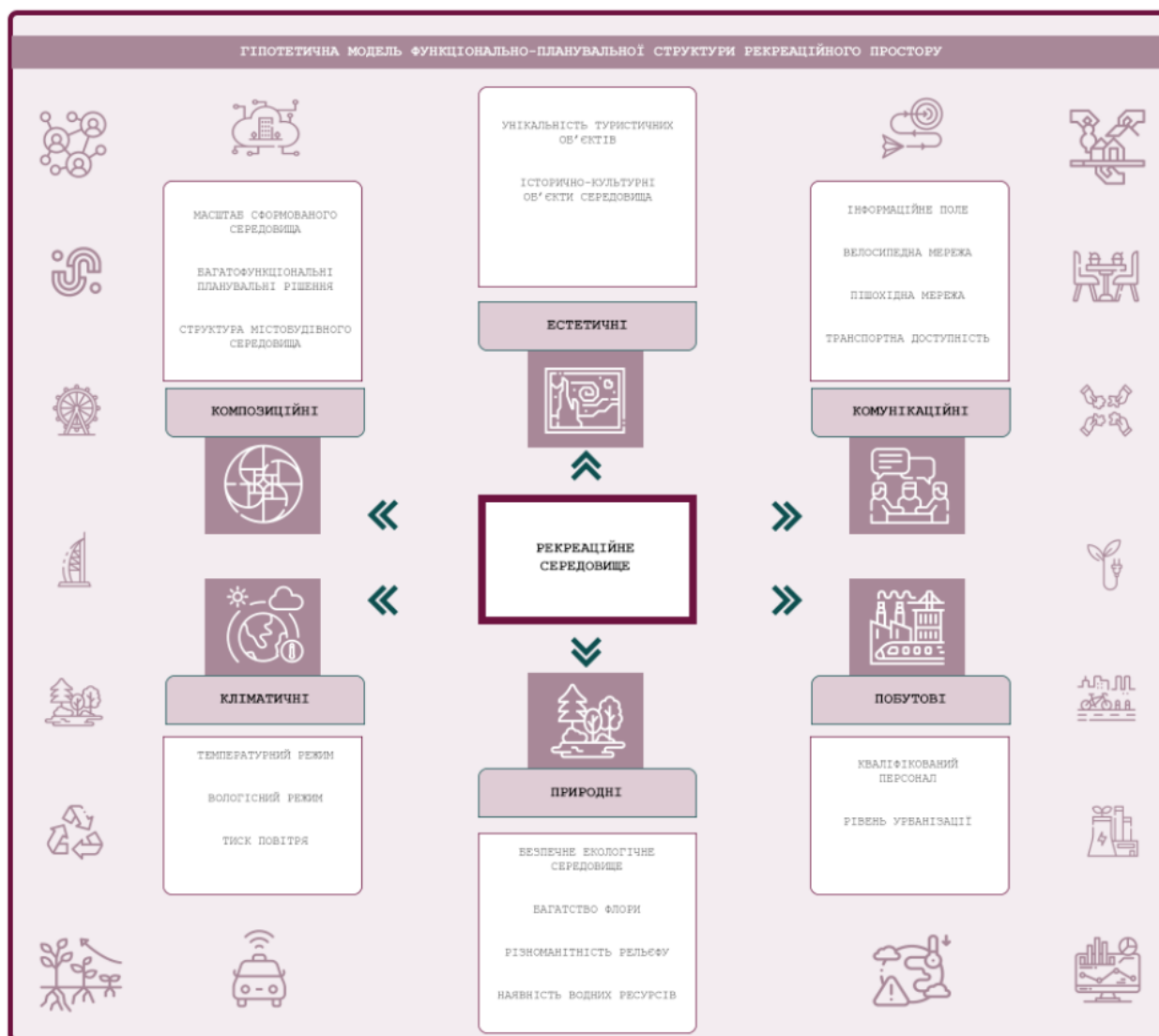
Зарегулювання річки: Внаслідок регулювання Дніпра для потреб водного господарства та забезпечення навігації, природні процеси самоочищення річки були порушені.

Скидання неочищених промислових стоків: Багато промислових підприємств, зокрема ті, які виробляють хімічні речовини, текстиль, харчові продукти тощо, скидають свої стоки без попередньої обробки та очищення у річку.

Відсутність дощових колекторів і очисних споруд для дощових стоків.

Захаращення русел: Велика кількість сміття, відходів та інших матеріалів, які неправильно утилізуються або незаконно скидаються в русло Дніпра, спричиняють захаращення води та обмежують її прозорість.

Недотримання режиму забудови водоохоронних зон: У деяких випадках будівництво житлових та промислових об'єктів.

Мал. 31 Гіпотетична модель функціонально-планувальної структури рекреаційного простору.

Гіпотетична модель функціонально-планувальної структури рекреаційного простору створена для покращення якості життя мешканців, створення більш затишного та здорового середовища для відпочинку та активностей.

Вона слугує основою для розробки ефективних планів рекреаційного розвитку, сприяючи створенню привабливих та функціональних рекреаційних

просторів у містах та населених пунктах. Ця модель враховує потреби та очікування містян, а також загальні принципи рекреаційного планування:

1. **Комунікаційна різноманітність:** Модель передбачає різноманіття функцій та активностей, що можуть бути здійснені в рекреаційному просторі. Вона враховує потреби різних груп користувачів, забезпечуючи зони для спокійного відпочинку, спортивних активностей, дитячих ігор, соціальних заходів та інших форм відпочинку.
2. **Композиційна:** Модель базується на ідеї чіткого зонування рекреаційного простору залежно від функціонального призначення. Вона передбачає виділення окремих зон для різних активностей, таких як спортивні майданчики, зони для пішохідних прогулянок, місця для пікніків та інші види рекреації.
3. **Природне середовище:** Модель підтримує збереження та посилення природних елементів у рекреаційному просторі. Вона враховує ландшафтні особливості території, зберігає дерева, кущі та іншу рослинність, створюючи природні зони, що сприяють здоров'ю та естетичному задоволенню користувачів.
4. **Побутова інфраструктура та зручності:** Модель передбачає наявність необхідної інфраструктури та зручностей, таких як санітарні вузли, лавки, доріжки, освітлення та інші елементи, що забезпечують комфорт та безпеку користувачів рекреаційного простору.
5. **Кліматичні умови:** Гіпотетична модель функціонально-планувальної структури рекреаційного простору може мати певний вплив на кліматичні умови, хоча прямий зв'язок між ними не завжди є очевидним. Однак, деякі аспекти моделі можуть сприяти покращенню клімату та зменшенню впливу на зміну клімату.
6. **Естетична:** Модель враховує інтеграцію рекреаційного простору в міську структуру. Вона сприяє збереженню гармонії та зв'язку з

іншими елементами міського середовища, такими як житлові райони, транспортна інфраструктура та інші соціальні зони.

2.3. Класифікація містобудівних об'єктів рекреаційних прибережних зон та їх вплив на емоційний стан людини.

Залежно від форм і видів рекреаційних занять та транспортної доступності курортно-рекреаційних територій, у них можна виділити такі території (Мал. 32):

- щоденного відвідування, що включають внутрішньо міські парки, сади, спортивні центри тощо, прилеглі до міста території заміського короткочасного відпочинку, парки в безпосередній близькості від міста, лісопарки, гідропарки та лугопарки зеленої зони, об'єкти спортивного та культурно-масового призначення. Пішохідна доступність цих об'єктів має перевищувати 30 хв;

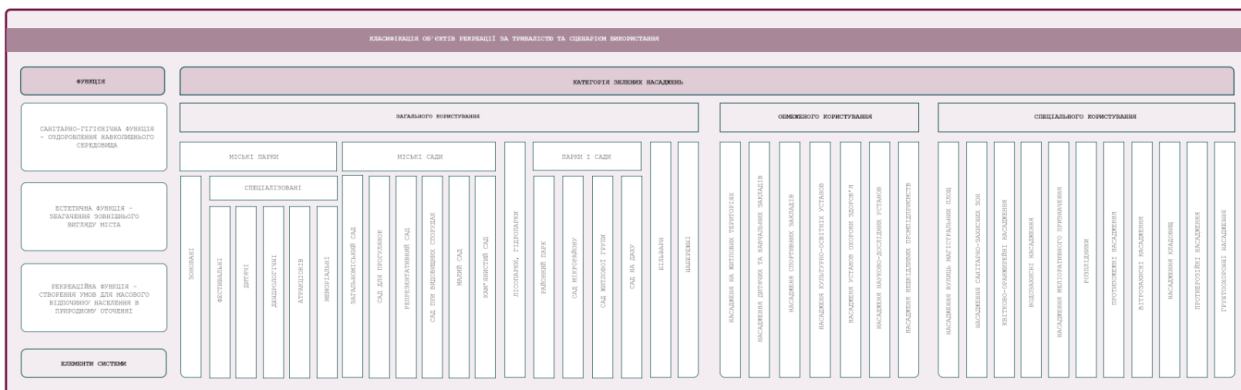
- щотижневого відвідування, що включають об'єкти заміського короткочасного відпочинку без ночівлі та з ночівлею, об'єкти ближнього туризму, пляжні комплекси, мисливські та рибальські бази, колективні сади, центри дачного відпочинку, що склалися, тощо, що розміщуються переважно в зеленій зоні ядра групової системи . Максимальні витрати часу пересування відпочиваючих приймаються 1 год.

- тривалих та змішаних видів рекреації, що включають установи тривалого відпочинку та санаторного лікування, місця короткочасного відпочинку автотуристів, об'єкти далекого туризму, ділянки розміщення "другого житла" тощо, розташовані в межах зовнішньої зони групової системи населених місць. Максимальні витрати часу на пересування відпочиваючих повинні становити трохи більше 2ч.

- тривалого використання та курортного лікування, що включають установи та комплекси установ санаторно-курортного лікування, тривалого відпочинку, туризму та автотуризму, що розміщуються за межами зовнішньої зони групової системи населених місць. Витрати часу пересування відпочиваючих до них можуть становити понад 2 год.

Конкретні межі поясів розміщення рекреаційних територій та його зміна залежить від форм розселення (моноцентрична, поліцентрична), від рівня

розвитку системи розселення (формується, що сформулася), розвиненості та різноманітності транспортних комунікацій і зажадав від природної ситуації.

Мал.32 Класифікація об’єктів рекреації за тривалістю та сценарієм використання

Ця класифікація допомагає врахувати різні потреби та очікування людей щодо тривалості відпочинку та типу рекреаційних активностей. Залежно від часових рамок та сценарію використання, можна вибрати відповідний об’єкт рекреації, що задовольнить потреби конкретного користувача.

Висновки до розділу II.

Розроблена загальна методика дослідження, яка виявляє закономірності, що впливають на формування прибережних територій і узагальнює термінологічно-понятійний апарат дослідження. Методика базується на застосуванні факторів, які сприяють створенню комфортного публічного простору.

У роботі використано загальнонаукові методи дослідження. За допомогою аналізу науково-теоретичного і практичного досвіду визначені тенденції в організації прибережних територій та їх функціональне направлення. Застосування наукових методів моделювання, синтезу та узагальнення призвело до розробки наукових результатів дослідження - принципів та прийомів перетворення територій.

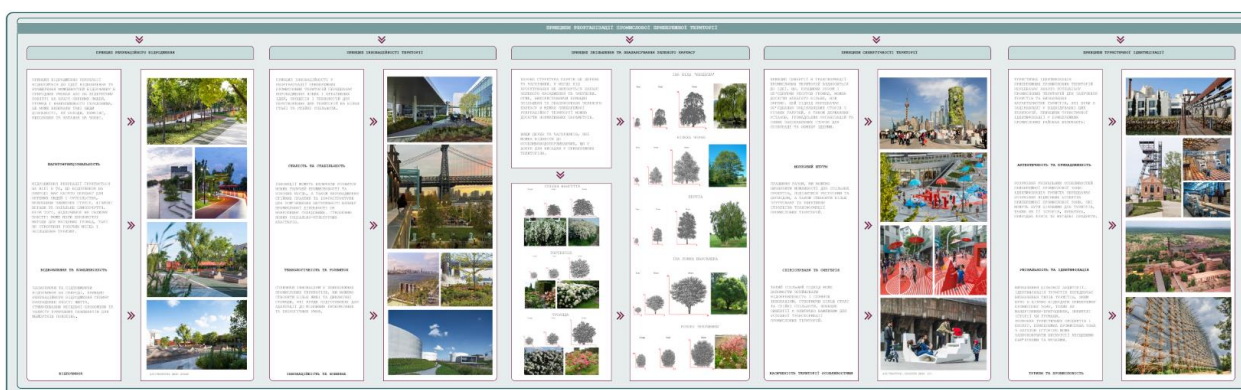
Досліджено фактори, які впливають на організацію прибережних територій, а також закономірності їх містобудівного розвитку, включаючи містобудівний, архітектурно-просторовий, художньо-семантичний та функціональний аспекти.

Розділ III
ПРИНЦИПИ РЕНОВАЦІЇ ПРОМИСЛОВИХ ПРИБЕРЕЖНИХ
ТЕРИТОРІЙ.

3.1 Принципи щодо реорганізації промислових прибережних територій під об'єкти рекреації.

З метою врахування особливостей використання території та функціонального наповнення конкретних областей було розроблено основні заходи в екологічному, комунікаційному та соціальному напрямках. Рішення мають базуватись на поєднанні заходів. Це вимагає виявлення принципів, які можуть стати теоретичною основою для поетапного подолання конфліктних ситуацій (Мал. 33).

Враховуючи розвиток прибережної промислової території міста і ідентифікацію основних проблемних ситуацій, а також аналіз світового досвіду у трансформації прибережних територій в міські об'єкти рекреації, були визначені три основних вектори архітектурно-ландшафтного перетворення:

Мал. 33 Принципи реорганізації промислових прибережних територій.

1. **Екологічний напрям** архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних територій базується на принципах збереження, відновлення та розвитку природного потенціалу території, а також здатності водного об'єкту до самоочищення. Модель спрямована на формування без бар'єрного екологічного середовища, де здійснюється

паритет, адаптація, гуманізація та еко-позитивність середовища, а також оновлення та адаптивність.

2. **Комунікаційний напрямок** архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних територій передбачає формування основних зв'язків між річковою територією та містом в цілому, включаючи прилеглі житлові зони. Цей напрямок розрахований на зв'язність плануваних точок тяжіння вздовж річки і покликаний забезпечити загальну доступність, зв'язаність території та адаптацію, а також пріоритет культурної матриці в ідентифікації простору.
3. **Соціальний напрямок** архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних територій включає формування контактних зон та комунікативних рекреаційних об'єктів на акваторії міста. Ці об'єкти є структурними елементами системи рекреаційного пішохідного коридору вздовж річки і спрямовані на створення комфортного середовища, багатофункціональності та змін соціальної спрямованості. Крім того, вони підлягають комплексній реновації та повинні відповідати соціально-економічним вимогам з урахуванням принципу економічної доцільності.

Екологічний напрямок архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних територій включає принципи рекреаційного відродження, а також принцип збільшення та збалансування зеленого каркасу.

- Принцип рекреаційного відродження - Принцип відродження рекреації відноситься до ідеї відновлення та розширення можливостей відпочинку в природних умовах або на відкритому повітрі на благо окремих людей, громад і навколишнього середовища. Це може включати такі види діяльності, як походи, кемпінг, риболовля та катання на човні. Відродження рекреації ґрунтується на вірі в те, що відпочинок на природі має багато переваг для окремих людей і суспільства, включаючи зниження стресу, фізичні вправи та загальне самопочуття. Крім того, відпочинок на свіжому

повітрі може мати економічні вигоди для місцевих громад, такі як створення робочих місць і збільшення туризму. Заохочуючи та підтримуючи відпочинок на природі, принцип рекреаційного відродження сприяє покращенню якості життя, стимулюванню місцевої економіки та захисту природних ландшафтів для майбутніх поколінь.

-Принцип збільшення та збалансування зеленого каркасу - базова структура парків це дерева та чагарники. У місці під проектування не виконується баланс зеленого насадження та забудови. Отже, використовуючи принцип збільшення та збалансування зеленого каркасу в межах прибережної рекреаційної території можна досягти нормативних параметрів.

До **комунікаційного** напрямку можна віднести принцип туристичної ідентифікації прибережної території.

-Туристична ідентифікація прибережних промислових територій передбачає аналіз потенціалу промислових територій для залучення туристів та визначення характеристик туристів, які були б зацікавлені у відвідуванні цих територій. Принципи туристичної ідентифікації у прибережних промислових районах включають: Розуміння унікальних особливостей прибережної промислової зони: Ідентифікація туриста передбачає розуміння відмінних аспектів прибережної промислової зони, які можуть бути цікавими для туристів, таких як її історія, культура, природна краса та місцеві продукти. Визначення цільової аудиторії. Ідентифікація туристів передбачає визначення типів туристів, яким було б цікаво відвідати прибережну промислову зону, таких як мандрівники-пригодники, любителі історії чи гурмани. Розробка туристичних продуктів і послуг. Прибережна промислова зона з багатою історією може запропонувати екскурсії місцевими пам'ятками та музеями.

-Принцип ідентифікації простору виражаються у формуванні в структурі ПТ природних знаків, що забезпечують нову естетичну якість

середовища - впізнаваність, відчуття «духу місця». Як зазначає В.Л. Глазичев: «під культурним потенціалом міста ми розуміємо здатність міської громади до розвитку через усвідомлення самого себе, - уточнюючи, що перехід до такого розуміння неодмінно означає, відхід від формальної інтерпретації культури як чогось зовнішнього, до чого можна тільки долучитися [10]. Застосування принципу ідентифікованих просторів на прибережних територіях міста сприяє самоідентифікації міської спільноти та збагачує образ міста шляхом розкриття різних аспектів міського життя. Це досягається шляхом використання індустриальних мотивів у ландшафтному дизайні та збереження елементів "пам'яті місця" під час перепрофілювання територій. Такий підхід створює унікальні фрагменти міського середовища та надає місту свою особливість.

Соціальний напрямок архітектурно-ландшафтного перетворення враховує принцип синергічності території та принцип інноваційності території.

-Принцип синергії в трансформації промислових територій відноситься до ідеї, що, працюючи разом і об'єднуючи ресурси громад, можна досягти набагато більше, ніж окремо. Цей підхід передбачає об'єднання зацікавлених сторін з різних галузей, а також державних установ, громадських організацій та інших зацікавлених сторін для співпраці та обміну ідеями. Працюючи разом, ми можемо визначити можливості для спільних проєктів, поділитися ресурсами та досвідом, а також створити більш згуртовану та ефективну стратегію трансформації промислових територій. Такий спільний підхід може допомогти зруйнувати відокремленість і сприяти інноваціям, створюючи більш сталі та стійкі спільноти. Принцип синергії є критично важливим для успішної трансформації промислових територій.

-Принцип інноваційності у реорганізації прибережних промислових територій передбачає впровадження нових і креативних ідей, процесів і технологій для перетворення цих територій на більш сталі та стійкі спільноти. Інновації можуть включати розвиток нових галузей промисловості та робочих місць, а також впровадження стійких практик та інфраструктури для пом'якшення негативного впливу промислової діяльності на навколишнє середовище. Створенню нових соціально-культурних кластерів. Сприяючи інноваціям у прибережних промислових територіях, ми можемо створити більш живі та динамічні громади, які краще підготовлені для адаптації до мінливих економічних та екологічних умов.

3.2. Прийоми архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних промислових смуг.

Сучасні принципи інтеграції урбаністичного і ландшафтного підходів до архітектурної організації прибережних територій можуть сприяти подоланню поточної ситуації, збагачувати середовище та забезпечувати виразність інтеграції прибережних зон у міський ландшафт та життя міських просторів. Підвищення комфортності перебування в міському просторі пов'язують зі зростанням концентрації соціальних функцій, різноманітності послуг та їх рівня. Орієнтація на варіативність використання територій та створення комунікативних та багатофункціональних просторів є основним напрямком розвитку сучасного міського середовища. Атрактивність визначається різноманітністю послуг та їх функціональним наповненням у вузлових точках, що забезпечують вибір різних видів діяльності. Для забезпечення використання протягом всього року, прирічкові території можуть містити об'єкти постійного обслуговування. Прийом збалансування території

2. Прийом покращення екологічного стану
- Прийом акцентування точок тяжіння
4. Прийом дотику до води
5. Прийом зберігання автентичності
6. Прийом адаптивного використання

3.3. Концептуальне проєктне рішення перетворення промислових прибережних смуг на прикладі міста Дніпро.

З метою комплексної організації території, процес формування концептуальної пропозиції розпочинається з аналізу чинного генерального плану міста Дніпро. Був обраний шлях районної реорганізації промислової території в Амурському промисловому районі.

Загально районна організація:

Аналізується поточний стан території району, який характеризується слаборозвинутими рекреаційними та транспортними інфраструктурами. Прибережна зона перебуває у запущеному стані і не задовольняють потребам міського населення, до багатьох територій немає доступу через приватизацію землі. Простір між берегом та проспектом залишається незадіяним, розриваючи важливий зв'язок між людьми та річкою. Стариці захаращені, збільшуючи ризики підтоплення. Поточний стан не відповідає значущості цих територій, тому потребує реорганізації.

Інженерно-комунікаційне забезпечення:

Пропонується вирішити проблему підтоплення територій шляхом відновлення та розширення мережі стариць, створення додаткових дренажних водойм. Ці заходи значно полегшать ситуацію та сприятимуть подальшій забудові та організації територій.

Рекреаційний каркас:

Наступним кроком є виявлення загального нового рекреаційного каркасу в межах ділянки. Розвиток повноцінної набережної зони формуванню загальноміської рекреаційної структури, яка поліпшить стан всієї рекреаційної мережі міста. Отримані базові елементи рекреаційно-природного каркасу повинні бути з'єднані в безперервну мережу, що позитивно вплине на якість міського середовища.

Забезпечення транспортного каркасу:

Важливу роль може відігравати створення водних маршрутів, які повинні поєднати головні вузлові простори Дніпра (жм Червоний Камінь, жм Ломівський, Річний вокзал, Мануйлівка, жм Сонячний, Цирк, Фестивальний причал, Мандриківка, Перемога 1-2, Перемога 3-5, Яхт-клуб Січ, Придніпровськ, можливо Ігрені та жм Північний) а також трохи розвантажити мости.

Пароми є більш екологічно чистим видом транспорту, оскільки вони працюють на електриці або натуральному газі, що зменшує викиди шкідливих речовин та вплив на забруднення повітря. А також це дозволяє насолоджуватись панорамними краєвидами міста під час подорожі.

Облаштування тротуарів та велодоріжок прикрашає міську ландшафтну архітектуру, надає району більш організований та привабливий вигляд, сприяючи позитивному сприйняттю мешканцями та відвідувачами. Наявність велодоріжок та тротуарів стимулює розвиток велотуризму та рекреації, привертаючи більше туристів та мешканців до району, які можуть насолоджуватися прогулянками та велосипедними прогулянками.

Формування нової поетапної забудови:

Після отримання інженерного, рекреаційного та вуличного каркасу, наступний етап формування забудови з плануванням соціального каркасу.

На першому етапі відбувається реконструкція та забудова промислової зони. На території якої може бути створений багатофункціональний комплекс, або науковий центр, що підвищить інтерес до цієї території та стане центром тяжіння більшої кількості людей.

Ця частина має стати каталізатором для подальшого розвитку всього району та створення якісного прикладу реорганізації прибережної промислової території.

Другий етап – реконструкція набережної та створення променадної зони. Передбачені різні сценарії відпочинку на території та її багатофункціональність. Це сформує береговий фасад міста і новий рекреаційний центр лівобережжя.

Третій етап – поступове ущільнення забудови району з прокладання безперервного рекреаційного каркасу вглиб району.

Формування рекреаційного каркасу:

Набережна - міський парк з лінійною структурою. Вона виконує рекреаційну функцію на міському рівні, забезпечуючи зв'язок між міською структурою та водою.

Територія набережної передбачає різні сценарії відпочинку та багатофункціональність, включаючи прогулянкові маршрути для транзиту та пішохідних прогулянок, зони для тихого та активного відпочинку, дитячий майданчик, зону для тварин, спортивний майданчик, спеціалізовані майданчики для окремих груп (наприклад, скейтерів), доступ до ріки без дозволу на купання, оглядові майданчики та пішохідні проходи, які можуть бути організовані у майбутньому.

Може бути створена станція для водного транспорту та яхт-клуб. Перед причалом розташована площа, яка може бути використана для проведення фестивалів та ярмарків. Незвичайні ландшафтні та архітектурні форми сприяють підвищенню унікальності та привабливості місця, а пейзажність озеленення підкреслити рекреаційну функцію та поєднання міста з водою.

Концепція архітектурно-ландшафтної організації набережної передбачає поступовий перехід від регулярності біля червоної лінії забудови до пейзажної, природної організації біля води.

Висновки до розділу III

У третьому розділі було сформовано принципи архітектурно-ландшафтного перетворення промислових прибережних територій в міські об'єкти рекреації, розділивши їх на три напрямки:

- 1. Екологічний напрям**
- 2. Комунікаційний напрям**
- 3. Соціальний напрям**

Були виділені та розроблені найактуальніші для теми прийоми. В решті решт, висунуто концептуальне проєктне рішення, що базується на реконструкції Амурського промислового району. Створенні пішохідної набережної, концептуальній розробці житлових кварталів зі спеціальними дренажними каналами, та багатофункційними центрами.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Архітектурно-ландшафтне перетворення прибережних промислових територій в міські об'єкти рекреації відіграє дуже важливу роль для подальшої трансформації міст. Тому те, що у моєму дослідженні було:

1. Проаналізовано вітчизняний та закордонний науково-практичний досвід проєктування та будівництва перетворення прибережних промислових зон в об'єкти рекреації.
2. Сформовано принципи та прийоми архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних промислових територій під міські об'єкти рекреації.
3. Досліджено фактори, які впливають на реорганізацію промислових прибережних територій.
4. Розроблено класифікацію та функціональність містобудівних об'єктів планувальної структури прибережних промислових зон за їх сценарієм використання та сформовано гіпотетичну модель, функціонально-планувальної структури території.

Дало мені можливість:

1. Дослідити прибережні промислові зони міста Дніпро на макро-, мезо- та мікрорівнях з урахуванням факторів, що впливають на трансформацію території.
2. Розробити концептуальні пропозиції щодо архітектурно-ландшафтного перетворення прибережних промислових смуг у місті Дніпро.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Європейська ландшафтна конвенція від 20.10.2000
URL:<https://ips.ligazakon.net/document/TM030510> (Дата звернення 10.02.2023 р.)
2. ДБН 360-92** Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень
3. Закон України "Про охорону культурної спадщини" Верховна Рада України
4. ДБН Б.2.2-5:2011. Благоустрій територій
5. Ясінський М. Р., Погранична І. І., Ступінцев А. М., Етапи історико-архітектурного розвитку міста Дніпро в Україні. Теорія та практика дизайну. Вип. 26. 2022. Архітектура та будівництво
6. Мерилова, І., Речиц. Етапи формування промислового вузла «Фабричний» у місті Дніпро: історія та перспективи подальшого розвитку. Містобудування та територіальне планування. КНУБА, 2019 р. С....
7. Коцюба М., «Публічний простір міста»,
URL:<https://kotsiuba.com/article/publicnij-prostir-mista> (Дата звернення 12.03.2023 р.)
8. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреації та рекреаційної географії. – К.: "Палітра", 1997. – 130 с.
9. Дубняк С.А., Коробка А.А., Сакевич А.М. та ін. Рекомендації щодо поліпшення екологічного стану прибережних територій дніпровських водосховищ / За ред. В.Я. Шевчука. – К.: КСП, 1999. – 182 с
10. Самойленко Є. В. Принципи та прийоми реабілітації прирічкових міських територій (на прикладі м. Дніпро): дис. на здобуття наук. ступеня кандидата архітектури: спец 18.00.04 / Є. В. Самойленко. – Д., 2021. –258с
11. Whyte, W.H. (1980) The Social Life of Small Public Spaces., New York, Project for Public Spaces Inc.
12. Вадімов В. М. Екосистемні передумови районування прирічкових територій України на основі басейнового підходу [Електронний ресурс]/ В. М.

Вадімов, А. В. Вадімова. – Режим доступу до статті:
http://www.nbuu.gov.ua/portal/natural/dprmu/2009_17/5_Vadimov_Vadimova.pdf.

13. Вадімов В. М. Методологічні основи еколого-містобудівного освоєння прирічкових урбанізованих територій (в умовах України): дис. доктора архітектури за спеціальністю 18.00.01. «Теорія архітектури, реставрація пам'яток архітектури»/ В. М. Вадімов. – К., 2003. – 198 с

14. Офіційна сторінка урбаністичної онлайн бібліотеки. Хартія про сталі європейські міста. URL: <https://city2030.org.ua/en/document/leipzig-charter-sustainable-european-cities-text>. (Дата звернення 20.02.2023 р.)

15. Бабко Р. В. Все про прибережні захисні смуги : [Зб. наук.-популяр. ст.] / Р. В. Бабко, Т. Г. Чорна. – Одеса, 2007. – 112 с.

16. Білоконь Ю.М. Регіональне планування. Теорія і практика / Ю.М. Білоконь. – К.: Логос, 2003. – 246 с.

17. Богак Л.М., Тимофєєв М. В. До питання упорядкування забудови прибережних територій в межах міських населених пунктів// Сучасне промислове та цивільне будівництво. -Д.: ТОМ 3, N1, 2007, 5-51 УДК 624.04:711.168

18. Рубан Л.І. Методологічні основи архітектурно-ландшафтної організації прибережних та водних територій:авторєф.дис.на здобуття наук.ступеня доктора арх.: спец 18.00.04/Л.І.Рубан.–К.: КНУБА, 2020.-26с

19. В'язовська А. В. Управління водними процесами міста як галузь діяльності ландшафтної архітектури. Сучасні проблеми архітектури та містобудування. Київ, 2016. Вип. 46. С. 232–236.

20. Кембріджський онлайн словник. URL: <https://dictionary.cambridge.org/revitalize>. (Дата звернення 17.03.2023 р.)

21. Інтернет ресурс з розвитку набережних URL:<https://www.sciencedirect.com/topics/earth-and-planetary-sciences/waterfront-development> (Дата звернення 7.04.2023 р.)